

Europeisk historie ca. 1770- 1918

v/dr. art. Arve T. Thorsen

Fokus for forelesningene:

- Datoene
- Aktørene
- Tankene

Hovedtemaer ca.1770-1914:

Det gamle regimet "l'ancien régime"

Den franske revolusjon og Napoleonstiden

Wienerkongressen og restaurasjonstiden

1848-revolusjonen

Den industrielle revolusjon

Arbeiderbevegelsene og sosialistpartienes
fremvekst

Nasjonalstatenes etablering og utvikling

Demokratiseringsprosessen

Kolonikappløpet

Alliansesystemet

Opptakten til første verdenskrig

Det gamle regimet:

- Absolutt monarki
- Standssamfunn
- Føydalsystem

Frankrike: L'ancien régime

Tre stender:

Adelen: 100 000

Presteskapet: 200 000

Tredjestanden: 24, 5 millioner

1. Adelen

- Historisk bakgrunn: krigerkaste
- Privilegerte lensherrer – skattefritak
- Levde av skatter og gratisarbeid
- En forbrukende stand
- Æreskodeks
- 'Hals og håndsrett' i sine områder
- Heterogen gruppe:
  - Sverdadel vs kjoleadel
  - Rikdom vs. (relativ) fattigdom

2. Presteskapet

- De høygeistlige: adelige
- Trygg karrierevei, sikker inntekt
- Varierende fromhet...
- Heterogenitet: øvre og nedre prestestand
- De lavgeistlige: sønner av småborgere og storbønder
- Lokal tilhørighet vs. sentral lojalitet

3. Tredjestanden

- De ikke-privilegerede
- Bønder, borgerskap, arbeidere
- Belastninger:
  - tiende til kirken
  - skatter, bl.a saltskatt
  - avgifter og pliktarbeid for føydherrer
  - kongelig pliktarbeid
- Fattige og rike
- Politisk makt vs. økonomisk makt

Opplysningstiden

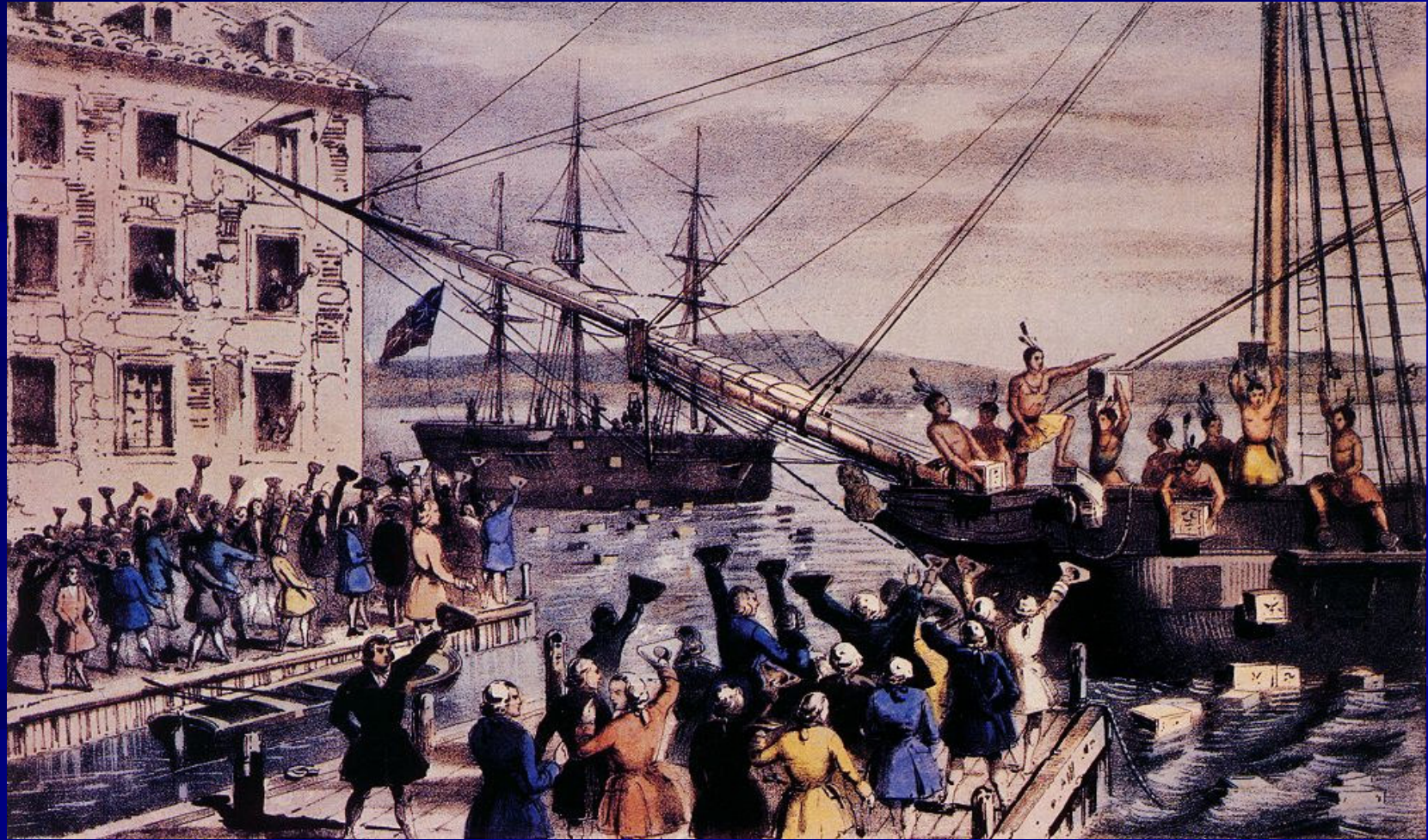
Montesquieu: 'Lovenes ånd' - maktfordeling

Rousseau: 'Du Contrat social'
samfunnskontrakten
folkesuvereniteten og allmennviljen

Voltaire: Rettssikkerhet, individuell frihet

Diderot: Encyclopedien 1751-77

16. des. 1773: 'The Boston Tea Party'

Den amerikanske konstitusjon:

Den franske revolusjon

Langsiktige/strukturelle årsaker:

Forkalket styringssystem
Konstant økonomisk krise
Politisk vs. økonomisk
makt (?)

Utløsende årsaker:

Fransk statsgjeld
Uår
Sosial misnøye
Kong Louis XVI's pol.
holdning
'Tredjestandsalliansen'

Den franske revolusjon- viktige datoer:

1789:

5.mai: Ludvig XVI innkaller stenderforsamlingen for å vedta skattereform

17.juni: Tredjestanden erklærer seg selv Nasjonalforsamling
- Ballhuseden

14.juli: Stormen på Bastillen

4.august: Nasjonalforsamlingen erklærer slutt på føydalismen og privilegiesamfunnet

27.august: Nasjonalforsamlingen vedtar Menneskerettigheterklæringen

1790: Føderasjonsfesten

1791: Fransk konstitusjon vedtatt
- sivilkonstitusjonen for presteskapet
Kongefamiliens fluktforsøk

1792: Republikken erklæres - Frankrike går til krig mot nabolandene

1793: Ludvig XVI halshugges - terrorregime - juli 1794

1795: Ny grunnlov

1799: Direktoriets fall

Napoleons styresett:

- Oppfattet som en fortsettelse av revolusjonen
- Privilegiesamfunnet avvirket
- Individuell rettssikkerhet
- Økonomisk frihet
- Konstitusjonelt styre – Code Napoléon
- Tro mot mange av opplysningstidens idealer
- Utstrakt bruk av folkeavstemninger
(men: autoritært styre – ingen legitim opposisjon)
- Ekspansjonisme
  - revolusjonen som gissel?

Napoléon Bonaparte

- 1769: Født i Ajaccio
- 1793: Revolusjonsoffiser
General i hæren
- 1799: Førstekonsul
- 1800: Folkeavstemning
- 1802: Konsul på livstid
- 1804: Keiser
- 1806: Jena
- 1808: Spansk opprør slått ned
- 1812: Felttoget mot Russland
- 1813: Leipzig
- 1814: Elba
- 1815: Waterloo

